

Sygn. akt III U 433/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Oleszek

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2014 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania J. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 25 lutego 2014 r. **nr** (...) -2001

o d d a l a odwołanie.

Sygn. akt III U 433/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 czerwca 2014 r.

Decyzją z dnia 25 lutego 2014 r., znak: (...) -2001 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ponownie ustalił wnioskodawczyni J. R. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 174.876,57 zł

W uzasadnieniu powołano przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) i podano, iż do obliczenia podstawy kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy (152,10%) przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono łącznie 21 lat, 9 miesięcy i 15 dni okresów składkowych oraz 3 lata, 7 miesięcy i 24 dni okresów nieskładkowych, w tym 3 lata, 4 miesiące i 9 dni okresów sprawowania opieki nad dzieckiem.

Przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego zarobki za rok 1989 przyjęto w wysokości „0”.

Wnioskodawczyni J. R. w dniu 11 marca 2014 r. złożyła odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez przyjęcie do obliczenia wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego dochodów - zarobków za 10 lat tj. za 1988 i 1990-1998.

W uzasadnieniu podała, że organ rentowy wbrew obowiązującym przepisom wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego obliczył z uwzględnieniem jej wynagrodzeń jedynie za 9 lat za 1990-1998, przy czym obliczoną sumę wskaźników podzielono przez 10. W tym zakresie wnioskodawczyni odwołała się do pierwszej decyzji kapitałowej z dnia 4 czerwca 2002 r., w której do obliczenia wwpw kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenia za lata 1988 oraz 1990-1998. Ponadto wskazała, że zaskarżona decyzja nie odpowiada obecnie obowiązującym przepisom tj. art. 174 ust. 3b ustawy

o emeryturach i rentach z FUS. W jej ocenie z brzmienia tego znowelizowanego przepisu wynika, iż wwpw oblicza się jako stosunek zarobków do liczby miesięcy pozostawania

w ubezpieczeniu w roku kalendarzowym. Skoro w 1989 r. nie otrzymywała wynagrodzenia

i nie pozostawała w ubezpieczeniu (korzystała z urlopu wychowawczego), to organ rentowy winien uwzględnić do obliczenia kapitału początkowego jej zarobki z 1988 r.

Niezależnie od tego wnioskodawczyni podała, że złożenie wniosku

o ponowne ustalenie kapitału początkowego miało na celu urealnienie wskaźnika, czyli przeliczenie wskaźnika za rok 1988 i 1990, gdyż w tych latach osiągała zarobki za okres krótszy niż rok.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z tych samych przyczyn, które stanowiły o wydaniu zaskarżonej decyzji.

Wskazano, że istota sporu sprowadza się do ustalenia wyższej podstawy wymiaru kapitału początkowego w trybie znowelizowanego przepisu art. 174 ust. 3b ustawy

o emeryturach i rentach z FUS.

Uwzględniając ten przepis Zakład przeliczył wysokość kapitału początkowego wnioskodawczyni, przyjmując do jego wyliczenia sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za 1990 r. odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu

w tym roku (6 miesięcy), natomiast za rok 1989, w którym wnioskodawczyni przebywała na urlopie wychowawczym przyjęto dochód - o.

Równocześnie wskazano, że obowiązujące przepisy uniemożliwiają zastosowanie wariantu faktycznego wyliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego dla osoby, która posiada 10 kolejny lat kalendarzowych ubezpieczenia z okresu przed 1999 r. Umożliwienie wyboru 10 kolejnych lat kalendarzowych z całego okresu przypadającego przed 1 stycznia 1999 r. oznacza, że art. 17 ust. 3 oraz art. 174 ust. 3a można zastosować pod warunkiem, że ubezpieczony w całym okresie przypadającym przed 1 stycznia 1999 r. wyłącznie z przyczyn określonych w tych przepisach nie ma 10 kolejnych lat kalendarzowych, w których osiągał wynagrodzenie lub dochód stanowiący podstawę wymiaru składek, jeżeli natomiast, tak jak

w przypadku wnioskodawczyni, ubezpieczony posiada 10 kolejnych lat kalendarzowych,

w których osiągał wynagrodzenie lub dochód stanowiący podstawę wymiaru składek - podstawy wymiaru nie ustala się z faktycznego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Sąd Okręgowy w Przemyślu –III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni J. R. urodzona (...) w dniu 20 czerwca 2001 r. złożyła wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Decyzją z dnia 4 czerwca 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w R. ustalił wnioskodawczyni kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. ustalono na kwotę 173.731,25 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z faktycznego okresu ubezpieczenia wnioskodawczyni. Wskaźnik wysokości podstawy kapitału ustalono w wysokości 151,26% i do jego obliczenia przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat tj. za rok 1988 oraz za lata 1990-1998. Stosunek podstawy wymiaru składek za rok 1990 do przeciętnego wynagrodzenia w tym roku 46,56%. Ponadto do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono łącznie 21 lat, 9 miesięcy okresów składkowych oraz 3 lata, 7 miesięcy okresów nieskładkowych.

Dowód: 1) akta organu rentowego:

- wniosek o ustalenie kapitału początkowego z dnia 20.06.2001 r.,

- kwestionariusz zatrudnienia

2) decyzja kapitałowa z dnia 4.06.2002 r.

W dniu 30 października 2013 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego, odwołując się do zmiany przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 21 czerwca 2013 r.

Rozpoznając ten wniosek organ rentowy uwzględnił dokumentację złożoną przy pierwszym wniosku i ustalił ponownie wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 174.876,57 zł. Do obliczenia podstawy kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy (152,10%) przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Przy czym za rok 1990 stosunek podstawy wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia proporcjonalnie do liczby miesięcy pozostawania

w ubezpieczeniu w tym roku kalendarzowym wyniósł 93,12%. Do ustalenia wartości kapitału początkowego uwzględniono łącznie 21 lat, 9 miesięcy i 15 dni okresów składkowych oraz 3 lata, 7 miesięcy i 24 dni okresów nieskładkowych, w tym 3 lata, 4 miesiące i 9 dni okresów sprawowania opieki nad dzieckiem.

Dowód: 1) akta organu rentowego:

- wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego z dnia 30.10.2013 r.,

2) decyzja kapitałowa z dnia 25.02.2014 r.

Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawczyni w okresie od 1 czerwca 1976 r. do 30 czerwca 1990 r. pozostawała w zatrudnieniu w Wojewódzkiej Spółdzielni Usług (...) w P.. Ostatnio była zatrudniona tam na stanowisku specjalisty ds. zatrudnienia i funduszu płac. W czasie tego zatrudnienia wnioskodawczyni przebywała na urlopie wychowawczym w okresie od 9 lipca 1986 r. do 7 września 1987 r. oraz od 10 maja 1988 r. do 30 czerwca 1990 r. Wynagrodzenie wnioskodawczyni m.in. za lata 1986-1988 wynosiło odpowiednio:

- 162.900 (starych zł przed denominacją - za 7 miesięcy)

- 105.638 zł (starych zł za 4 miesiące),

- 243.200 zł (starych zł za 5 miesięcy).

Sąd ustalił też, że wnioskodawczyni od 5 lipca 1990 r. była zarejestrowana jako osoba bezrobotna i w okresie od 13 lipca 1990 r. do 15 października 1990 r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych w łącznej kwocie 1.532.640 starych zł. Następnie od 16 października 1990 r. do 29 lutego 1992 r. była zatrudniona na stanowisku głównej księgowej w Wydziale Finansowych Urzędu Wojewódzkiego w P. i jej łączne wynagrodzenie za poszczególne lata wynosiło:

- 4.220.316 starych zł,
- 26.407.700 starych zł,
- 4.325.400 starych zł.

Z kolei w okresie od 2 marca 1992 r. do 30 grudnia 1998 r. pracowała w Urzędzie Kontroli Skarbowej w P. na stanowisku starszego komisarza skarbowego. Łączna kwota wynagrodzeń i świadczeń pieniężnych za ten okres wynosiła odpowiednio:

- 47.166.900 starych zł,
- 20.919.600 starych zł,
- 104.083.700 starych zł,
- 13.065,57 zł
- 18.713,85 zł,
- 28.645,96 zł
- 36.685,68 zł

Dowód: 1) akta organu rentowego:

- świadectwa pracy z dnia 5.07.1990 r., 28.02.1992 r., 30.12.1998 r.
- decyzja PUP w P. z dnia 31.07.1990 r.,
- Zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 z dnia 30.12.1998 r., 26.01.2001 r., 23.05.2001 r. i 4.06.2001 r.,

Sąd ustalił też, że w czasie pozostawania w zatrudnieniu wnioskodawczynie J. R. urodziła troje dzieci: syna P. w dniu 14 października 1982 r., syna D.

w dniu 18 stycznia 1986 r. i syna R. w dniu 22 września 1987 r. W związku z wychowywaniem dzieci w okresie od 9 lipca 1986 r. do 7 września 1987 r. oraz od 10 maja 1988 r. do 30 czerwca 1990 r. przebywała na urlopie wychowawczym (bezpłatnym).

Dowód: 1) akta organu rentowego:

- odpisy skrócone aktów urodzenia dzieci,
- świadectwo pracy z dnia 5.07.1990 r.
- Zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu Rp-7 z dnia 26.01.2001 r.

Dokonując powyższych ustaleń Sąd oparł się w całości na dowodach z dokumentów dotyczących przebiegu zatrudnienia wnioskodawczynie oraz osiągniętych przez nią zarobków. Prawdziwości tej dokumentacji, co do zasady nie kwestionowała żadna ze stron.

Mając powyższe na uwadze Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczynie J. R. okazało się nieuzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy tj. na dzień 1 stycznia 1999 r. Następnie w art. 174 ust. 2 i 3 przyjęto, że przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe (art. 6) i nieskładkowe (art. 7) w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2, zaś podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16 i 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Ogólne zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego w istocie uregulowane są więc w art. 15 ust. 1, zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę. Przy czym przy ustalaniu kapitału początkowego zainteresowanemu pozostawiony jest wybór okresu, z którego podstawa wymiaru składek przyjmowana jest do podstawy wymiaru kapitału początkowego, tylko w granicach określonych powołanymi wyżej przepisami.

Ustawą z dnia 28 lipca 2011 r. (Dz. U. Nr 187, poz. 1112) zmieniono ustawę o emeryturach i rentach z FUS z dniem 23 września 2011 r. W wyniku tej nowelizacji (art. 1 pkt 3 lit. b) zmieniono brzmienie art. 174 ust. 3 i dodano ust. 3b. Zmienione przepisy dotyczyły sposobu obliczania kapitału początkowego. W pierwszej kolejności zniesione zostało ograniczenie prawa wyboru okresu kolejnych 10 lat kalendarzowych do lat 1980-1998 i umożliwiono wybranie 10 kolejnych lat z okresu sprzed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach. Ponadto przyjęto, że jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony po raz pierwszy przystąpił do ubezpieczenia społecznego na podstawie przepisów prawa polskiego i dlatego pozostawał w ubezpieczeniu społecznym jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Kolejna zmiana przepisu art. 174 ust. 3b została wprowadzona z dniem 1 października 2013 r. ustawą z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. poz. 960). Wprowadzono nowe brzmienie tego przepisu przyjmując, że jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Mając na uwadze powołane przepisy należy stwierdzić, że kapitał początkowy jest ustalany dla osób urodzonych po 1948 roku, które przed 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę lub inną działalność objętą ubezpieczeniem społecznym i w związku z tym opłacały składki na to ubezpieczenie. Kapitał początkowy oblicza się po to, aby okresy składkowe i nieskładkowe sprzed 1 stycznia 1999 r. „zamienić” na kwotę umownego kapitału, stanowiącego punkt wyjścia dla kapitału zbieranego już ze składek na ubezpieczenie emerytalne, wpłacanych po dniu 1 stycznia 1999 r. Ustawodawca w pierwotnej wersji art. 174 ust. 9 przewidział, że kapitał początkowy oblicza się dla osób legitymujących się stażem ubezpieczeniowym w wymiarze co najmniej 6 miesięcy i 1 dzień. Osoby z krótszym stażem ubezpieczeniowym, nawet składającym się z samych okresów składkowych, nie mogły mieć ustalanego kapitału początkowego. Budziło to poważne wątpliwości, skoro emerytura w nowym systemie ma być pochodną składek wpłacanych przez całe życie. Wprowadzony

w 2011 r. - art. 174 ust. 3b spowodował, że kapitał początkowy może być już obliczony również za staż ubezpieczeniowy krótszy, niż 6 miesięcy. Powstała bowiem możliwość przyjęcia do obliczeń stażu ubezpieczeniowego wyrażonego w dniach, a nie tylko w pełnych latach, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego. Taki był rzeczywisty cel regulacji zawartej w art. 174 ust. 3b, która dotyczy wyłącznie dodatkowej możliwości obliczania kapitału początkowego za staż ubezpieczeniowy krótszy niż 6 miesięcy i 1 dzień - dla osób, które po raz pierwszy w danym roku kalendarzowym przystąpiły do ubezpieczenia społecznego. Ponadto co istotne przyjęto, że do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek (w okresie niepełnego roku) i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu. Natomiast ostatnią nowelizacją z 2013 r. uprawnienia te rozszerzono na wszystkich pozostających w ubezpieczeniu przed 1 stycznia 1999 r.

Nadto należy wskazać, że zgodnie z art. 173 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wartość średniego dalszego trwania życia wynika z treści komunikatu Prezesa GUS z 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. Nr 12, poz.173) i wynosi 209 miesięcy.

Równocześnie według przepisu art.175 ust. 4 ustawy emerytalnej, ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114. Przepis art. 114 ust.1 stanowi natomiast, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Poza sporem w nin. sprawie pozostaje wiek ubezpieczonej oraz jej staż ubezpieczeniowy. Spór dotyczył podstawy wymiaru kapitału początkowego. Przy obliczaniu wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy pominął bowiem dochody wnioskodawczyni za rok 1988, uwzględnione w pierwszej decyzji kapitałowej z 2002 r. i przyjął wynagrodzenie za 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. 1989-1998, w tym za rok 1989 w kwocie „0”.

W pierwszej kolejności Sąd przyjął, że w związku ze wskazaną wyżej zmianą przepisów w sprawie zaistniały podstawy do ponownego ustalenia kapitału początkowego wnioskodawczyni w rozumieniu art. 175 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zasadne okazało się bowiem przeliczenie wysokości osiąganych przez wnioskodawczynię wynagrodzeń w 1990 r. W czasie zatrudnienia w Wojewódzkiej Spółdzielni Usług (...) w P. w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 1990 r. korzystała ona

z urlopu bezpłatnego, nie osiągając wynagrodzenia. Następnie od 13 lipca 1990 r. miała ustalone prawo do zasiłku dla bezrobotnych, a od 16 października 1990 r. została zatrudniona

w Urzędzie Wojewódzkim w P.. Łączny dochód z tego roku za 6 miesięcy (od 5 lipca 1990 r.) wyniósł 5.752.956 starych zł (1.532.640 zł + 4.220.316 starych zł). Stosunek podstawy wymiaru składek do przeciętnego wynagrodzenia proporcjonalnie do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu w roku kalendarzowym wyniósł 93,12%. Natomiast przy ustalaniu po raz pierwszy wysokości kapitału początkowego wskaźnik za ten rok, przy tych samych wynagrodzeniach, ustalono w wysokości 46,56%. Z tego względu zasadne było ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego przy zastosowaniu wyższego wskaźnika podstawy wymiaru w wysokości 152,10% (poprzednio wwpw wyniósł 151,26%). Po przeliczeniu wysokość kapitału początkowego ustalono na kwotę 174.876,57 zł, poprzednio było to 173.731,25 zł.

Równocześnie, wbrew stanowisku wnioskodawczyni, organ rentowy był uprawniony do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego

z uwzględnieniem „0” wynagrodzeń za rok 1989. Z kolejnych 10 lat kalendarzowych nie mogą być wyłączone żadne okresy. W szczególności nie są wyłączone okresy, w których zainteresowany nie podległ ubezpieczeniu społecznemu i w związku z tym nie osiągał dochodów, które mogłyby stanowić podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Wynika to z regulacji zawartej w art. 16 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, który stanowi, że przy ustalaniu

kolejnych 10 lat kalendarzowych przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.

Odrębną kwestią jest natomiast żądanie wnioskodawcy co do ustalenia wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego z uwzględnieniem okresów faktycznego podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 i 3, stosowanym w zw. z art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu, z uwzględnieniem ust. 2 i 3. Przepis art. 15 ust. 3 stosuje się odpowiednio. Przepis art. 17 ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5, z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 maja 2004 r. III UZP 11/03 (OSNP 2004/16/287) przyjął, że przyjęcie okresu faktycznego ubezpieczenia dla ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 174 ust. 3 w związku z art. 17 ust. 1 lub 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może mieć miejsce jedynie wówczas, gdy podstawy tej nie można obliczyć na zasadach przewidzianych w art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 i 16 tej ustawy.

Zasadą przy ustalaniu wysokości podstawy wymiaru emerytury/renty, a także kapitału początkowego jest stosowanie regulacji z art. 16 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach

z FUS, która stanowi, że przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych

z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu. Wyjątki od tej ogólnej zasady określone są w art. 17 ust. 1 i 3. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu. Ubezpieczeni, o których mowa w art. 58 ust. 1 pkt 1-4, są to osoby, które w dacie upływu ostatniego dwudziestolecia miały nie więcej niż 30 lat. W stosunku do takich osób ustawodawca zakłada, że okres ubezpieczenia od momentu, w którym mogły podjąć zatrudnienie lub inną działalność podlegającą ubezpieczeniu, może być ze względu na ich wiek krótszy niż 10 lat. Osoby, które mogły zacząć podlegać ubezpieczeniu później niż 10 lat wstecz przed upływem ostatniego dwudziestolecia, nie mają możliwości wyboru kolejnych 10 lat kalendarzowych. Zawarte w omawianym przepisie zastrzeżenie, że stosuje się go do ubezpieczonych, którym nie można ustalić podstawy wymiaru na zasadach ogólnych, nie odnosi się do osób, które z różnych przyczyn w kolejnych 10 latach miały przerwy w ubezpieczeniu i ich okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu był krótszy niż 10 lat.

W stosunku do takich osób można bowiem ustalić podstawę wymiaru na zasadach określonych w art. 15 ust. 1 przy zastosowaniu art. 16. Przepis art. 17 ust. 1 ma zastosowanie do osób, których okres podlegania ubezpieczeniu nie mógł obejmować przynajmniej 10 lat. Dotyczy więc osób, które w dniu 31 grudnia 1998 r. miały nie więcej niż 30 lat i to tylko tych, których okres podlegania ubezpieczeniu jest krótszy niż 10 lat. Natomiast na podstawie art. 17 ust. 3 omówione wyżej zasady stosuje się odpowiednio, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru renty w myśl art. 15 ust. 1 dla ubezpieczonego, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5, z powodu pełnienia zastępczej służby wojskowej, odbywania czynnej służby wojskowej albo korzystania z urlopu wychowawczego. Ubezpieczonym, o którym mowa w art. 58 ust. 1 pkt 5 jest osoba, która w dniu upływu ostatniego dwudziestolecia, miała więcej niż 30 lat. Przepis ma zastosowanie do osób, których okres ubezpieczenia musiał być krótszy niż 10 lat nie ze względu na wiek, lecz ze względu na niezależne od nich przeszkody - pełnienie zastępczej lub czynnej służby wojskowej albo korzystanie z urlopu wychowawczego. Także w stosunku do tych osób przy ustalaniu podstawy wymiaru uwzględnia się okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu tylko wówczas, gdy nie jest możliwe ustalenie podstawy wymiaru na zasadach ogólnych, a więc nie do wszystkich osób, które kiedykolwiek odbywały czynną lub zastępczą służbę wojskową albo korzystały z urlopu wychowawczego.

Ponadto należy stwierdzić, że art. 16 w zw. z art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyklucza możliwość wyboru do ustalenia podstawy wymiaru dowolnych lat podlegania ubezpieczeniu. Musi to być 10 kolejnych lat kalendarzowych następujących bezpośrednio po sobie.

Zatem w rozstrzyganej sprawie brak podstaw do przeliczenia wysokości kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu podlegania ubezpieczeniu w dowolnie wybranych przez wnioskodawczynię latach tj. 1988 i 1990-1998. Z uwagi na wiek i staż ubezpieczeniowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r. w sprawie nie można też zastosować wyjątku określonego w art. 17 ust. 3 i uwzględnić okresów faktycznego jej ubezpieczenia.

Bez wpływu na obecne rozstrzygnięcie pozostaje fakt, że w pierwszej decyzji kapitałowej uwzględniono wnioskodawczyni wynagrodzenie z wybranych lat tj. 1988 i 1990-1998 r.

Równocześnie Sąd zauważa, że nin. postępowanie było wolne od opłat sądowych, a wszelkie wydatki ponosi Skarb Państwa, zgodnie z przepisami art. 36 i 98 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.). Wnioskodawczyni w toku postępowania nie była też reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Stąd bezzasadne okazało się jej żądanie przedmiocie zasądzenia kosztów postępowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł o oddaleniu odwołania na mocy powołanych przepisów w zw. z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.